

MIKKELIN MONTESSORI-LEIKKIKOULU

VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

SISÄLLYS

MIKKELIN MONTESSORI-LEIKKIKOULUN ESITTELY	3
HENKILÖKUNTA	4
TOIMINTAPERIAATTEEMME	5
MARIA MONTESSORI (1870 -1952)	6
MONTESSORIPEDAGOGIIKAN KESKEISET AJATUKSET.....	7
HERKKYYSKAUDET.....	7
OPPIMISYMPÄRISTÖ	8
MONTESSORI-LEIKKIKOULUN ARVOT.....	9
MONTESSORI-LEIKKIKOULUN VANHEMPIEN ARVOT.....	11
LEIKKIKOULU	13
TAKATASKU.....	14
VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	15
PERUSHOITO	15
LEIKKIMINEN	17
TUTKIMINEN.....	17
TAITEELLINEN KOKEMINEN JA ILMAISEMINEN.....	18
LIKKUMINEN	19
LEIKKIKOULUN SISÄLLÖLLISET ORIENTAATIOT	20
TAKATASKUN SISÄLLÖLLISET ORIENTAATIOT	23
KASVATUSKUMPPANUUS	25
HOITOPOLKU JA YHTEISTYÖ	26

MIKKELIN MONTESSORI-LEIKKIKOULUN ESITTELY

Leikkikoulumme on yksityinen kannatusyhdistyksen ylläpitämä päiväkotikoulu. Leikkikoulussa toimii kaksi kokopäiväryhmää: Leikkikoulun ryhmässä on 21 paikkaa 3-6-vuotiaille lapsille ja Takataskussa 10 paikkaa noin 1,5-3-vuotiaille lapsille.

Päiväkotimme on avoinna arkipäivisin klo 7-17. Päiväkotimme on kiinni heinäkuussa, jolloin hoitoa tarvitseville lapsille järjestetään hoito päivystävässä päiväkodissa. Muina loma-aikoina hoidontarve kartoitetaan ja tarvittaessa lapsiryhmät sekä henkilökunta yhdistetään.

Ravitsevasta ruoasta vastaa oma keittiömme, jossa toimitaan mahdollisimman pitkälle luomu- ja lähiruokaperiaatteella. Meille on myönnetty toisen portaan luomusertifikaatti.

Toimimme vanhalla kasarmialueella osoitteessa:

Jääkärintie 8, 50100 Mikkeli

puh. 050 – 438 2335

sähköposti: montessori.mikkeli@dnainternet.net

nettisivut: www.montessorimikkeli.fi

HENKILÖKUNTA

Outi Järvinen, vt. johtaja, lastenhoitaja, montessoriohjaaja

Petra Kääriäinen, lastentarhanopettaja

Veera Närhi, lähihoitaja

Pirjo Reinikainen, lastenhoitaja

Mervi Vesterinen, lastenohjaaja

Päivi Saarinen, ryhmäavustaja

Rosanna Kiiramo, ryhmäavustaja

Keittiössä:

Eija-Riitta Gustafsson, keittäjä-siivoaja

TOIMINTAPERIAATTEEMME

Toimimme Montessori-pedagogiikan pääajatusten mukaan. Tavoitteena on saada lasten yksilölliset vahvuudet esille ja tukea heidän itsenäistä työskentelyään. Tunnukslauseemme on "Auta minua tekemään itse".

Tuemme lapsen kokonaisvaltaista kehitystä luomalla puitteet, joissa lapsi voi toteuttaa luontaista oppimisintoaan sekä harjaannuttaa sosiaalisia taitojaan.

Jokainen lapsi on yksilö. Lapset ovat eri asioista kiinnostuneita, joten toimimme yksilöohjauksen periaatteiden mukaisesti. Yrityksen, erehdyksen ja ihmettelemisen avulla lapsi oppii paremmin kuin aikuisten antamien valmiiden ratkaisujen kautta.

Leikkikoulumme tarjoaa mahdollisuuksia toimia lasten omien kiinnostusten mukaan. Emme voi pakottaa lasta vastoin tahtoaan työskentelemään jollakin tietyllä oppimateriaalilla. Voimme vain yrittää innostaa lasta toiminnan pariin.

SÄÄNNÖT

1. Palauta tavarat takaisin paikoilleen.
2. Älä koske toisen lapsen työhön ilman lupaa.
3. Muista antaa työrauha.

MARIA MONTESSORI (1870 -1952)

Maria Montessori syntyi Italian Chiaravallessa vuonna 1870. Vanhemmat tukivat Marian opiskelua. Hän oli erityisen kiinnostunut matematiikasta ja luonnontieteistä.

Isänsä vastustuksesta huolimatta Maria halusi opiskella lääketiedettä, joka tähän aikaan oli tarkoitettu ainoastaan pojille. Marian ensimmäinen hakemus tiedekuntaan hylättiin ja niinpä hän opiskeli aluksi teknisessä tiedekunnassa. Vuonna 1892 Maria sitten lopulta pääsi lääketieteelliseen ja valmistui Italian ensimmäiseksi naispuoliseksi lääketieteen tohtoriksi vuonna 1896.

Työskennellessään apulaislääkärinä Roomassa Maria tutustui Pereiran, Itardin ja Seguinin tutkimuksiin. Hän perehtyi myös Rousseauin, Pestalozzin ja Fröbelin ajatuksiin pienten lasten kasvatuksesta.

Vuosina 1898 - 1900 Maria luennoi ja esitteli kehittämänsä opetusmenetelmää. Vuonna 1907 avattiin ensimmäinen Casa dei Bambini Roomassa. Siellä sovellettiin hänen luomaansa opetusmenetelmää, jolla pyrittiin kehittämään lasten luovutta virikkeitä antavassa ympäristössä. Lapsilla oli mahdollisuus liikkua vapaasti opettajien ohjauksen ja oman kiinnostuksensa mukaisesti. Vuonna 1908 järjestettiin ensimmäinen montessorimenetelmän opettajankoulutus sadalle opiskelijalle.

Maria Montessori työskenteli 1930-luvulla usean vuoden ajan Espanjassa. Espanjan sisällissodan aikaan hän lähti Ceylonille (nyk. Sri Lanka). Vuonna 1937 hän muutti Alankomaihin. Vuodesta 1939 lähtien Maria toimi myös Intiassa, johon hän perusti useita kouluja. Intia onkin hänen opetusjärjestelmänsä tärkeä alue. Vuonna 1946 Maria palasi Alankomaihin. Maria Montessori oli Nobelin rauhanpalkinnon ehdokkaana vuonna 1949. Hän kuoli kuudes toukokuuta 1952.

Maria Montessorin pääperiaatteena lasten ohjauksessa oli VÄHEMMÄN PAKKOA, VÄHEMMÄN KILPAILUA – ENEMMÄN TYÖN ILOA JA YKSILÖN HUOMIOIMISTA. Jokaisesta lasta autetaan löytämään omat voimavaransa ja kehittämään niitä.

MONTESORIPEDAGOGIIKAN KESKEISET AJATUKSET

Maria Montessorin mukaan lapsen kehitys jaetaan neljään, noin kuuden vuoden mittaiseen kehityskauteen. Ensimmäinen kehityskausi kestää lapsen syntymästä noin kuudenteen ikävuoteen. Tämä kehitysvaihe on suurta itsenäistymisen aikaa, jolloin lapsi oppii äidinkieltä, oppii hallitsemaan kehonsa ja hänen koordinaatiokykynsä kehittyy.

Lapsi on aktiivinen tutkija ja hänellä on suuri halu itsenäistyä. Tämän kehityskauden aikana lapsen fyysinen ja psyykinen kehitys on valtavaa.

Lapsella on ns. absorboiva mieli eli tiedostamaton kyky omaksua ja vastaanottaa kaikkea tietoa, mitä ympäristössä on. Kolmanteen ikävuoteen asti lapsi vastaanottaa ärsykeitä ympäristöstään täysin valikoimatta. Kolmannen ikävuoden jälkeen valikointi on tietoisempaa ja lapsi myös kokeilee sekä työstää kaikkea sitä tietoa, mitä hän on tiedostamattaan vastaanottanut.

HERKKYYSKAUDET

Montessoripedagogiikka perustuu lapsen herkkyyksikausiin. Herkkyyksikaudelle on luonteenomaista se, että lapsi oppii tällöin helposti ja ilolla. Samalla lapsi oppii ymmärtämään ympäröivää maailmaa.

Lapsen saavuttaessa tietyn taidon herkkyyksiasiaa kohti laimenee, mutta taito on pysyvästi saavutettu. Mikäli lasta estetään seuraamasta sisäistä herkkyyttään, taidon tai ominaisuuden hankkiminen vaikeutuu.

Lapsi on aktiivinen havainnoija ja toimija, joka oppii kokeilemalla, tutkimalla ja oivaltamalla. Lapsi oppii toimiessaan vuorovaikutuksessa fyysisen ja sosiaalisen ympäristönsä kanssa, työskennellessään itsenäisesti, yhdessä toisten lasten ja aikuisten kanssa.

Herkkyyksikausia:

- Kielen oppimisen herkkyyksikausi (n. 0 - 5,5 v.)
- Järjestyksen herkkyyksikausi (n. 1 - 3 v.)
- Aistien hienosäädön herkkyyksikausi (0 - 6 v.)
- Pienten esineiden herkkyyksikausi (n. 2 v.)
- Liikkeiden hienosäädön herkkyyksikausi (n. 1 - 4 v.)
- Sosiaalisten taitojen herkkyyksikausi (n. 2,5 - 5 v.)

OPPIMISYMPÄRISTÖ

Montessori-leikkikoulussa oppimisympäristö antaa lapselle mahdollisuuden toimia ja työskennellä vapaasti omien kykyjensä ja taitojensa mukaan. Hyvin suunniteltu oppimisympäristö tarjoaa lapselle mahdollisuuden omatoimisuuteen, itsenäisyyteen sekä oppimiseen ihmettelyn ja oivaltamisen kautta.

Hyvässä oppimisympäristössä vallitsee positiivinen, iloinen, avoin ja rohkaiseva ilmapiiri. Oppimisympäristön tulee olla myös kiinnostava, käytännöllinen ja esteettinen.

Valmistellussa ympäristössä välineet ovat avohyllyissä lasten tasolla. Jokaisella välineellä on oma paikkansa, jonne se käytön jälkeen palautetaan.

Useat välineet on valmistettu siten, että lapsi pystyy itse korjaamaan virheensä. Tietyt palaset eivät yksinkertaisesti sovi yhteen ja näin lapsi saa mahdollisuuden keksiä ratkaisun itse. Itsekorjaavat välineet antavat onnistumisen elämyksiä.

Välineistön päämäärä ei ole opettaa suoranaisesti taitoja tai välittää tietoja, vaan enemmänkin auttaa lapsen oman ajattelun käynnistämistä, oivaltamista ja edesauttaa lapsen itsenäistä, yksilöllistä ja luovaa oppimista. Näiden välineiden taustalla on ajatus siitä, että lapsi oppii oman työskentelynsä ja kokemustensa kautta.

Montessorivälineistö jaetaan viiteen ryhmään: arkiaskareet, aistimateriaali, äidinkieli, matematiikka ja kulttuuri.

MONTESSORI-LEIKKIKOULUN ARVOT

Asiakaslähtöisyys on toimintamme perusarvo. Toimimme perheiden kanssa tiivissä yhteistyössä ja hyödynnämme perheiden asiantuntijuutta omien lastensa asioissa. Pyrimme vastaamaan perheiden muuttuviin tilanteisiin ja toimimme joustavasti erityistilanteissa.

Kuuntelemme vanhempia avoimesti ja luottamuksella sekä toimimme paljon yhdessä. Vanhempainvartit ja -illat, juhlat sekä kannatusyhdistyksen puitteissa järjestettävät talkoot, tempaukset ja retket yhdistävät meitä sekä luovat turvallisen ilmapiirin keskusteluille.

Työyhteisön kehittämistahto, uuden oppiminen ja oma ammatillinen kasvu luovat edellytyksiä uudistumiselle ja työyhteisön hyvinvoinnille. Pyrimme kehittämään toimintaamme lapsille, perheille sekä työyhteisölle toimivammaksi ja taloudellisesti kannattavammaksi. Kuuntelemme mielellämme uudistamishdotuksia ja ideoita, niin kollegoilta, vanhemmilta kuin muiltakin asiantuntijoilta.

Päiväkodissamme yhteisöllisyys on toimintaperiaatteena kaikessa. Olemme sitoutuneet yhdessä sovittuihin päätöksiin ja suunnitelmiin sekä pohdimme yhdessä työkäytäntöjä, kuten työaikoja, lomia, päivärutiineja yms. Vanhemmista koostuva kannatusyhdistys ja sen hallitus toimivat yhteistyössä kanssamme kehittämällä, kannustamalla ja antamalla palautetta molemminpuolisesti.

Olemme avoimia perheitä ja lapsia kohtaan. Pyrimme saamaan heiltä palautetta ja toimimaan sen mukaisesti. Työyhteisössä toimimme avoimesti toisiamme kuunnellen, tukien ja auttaen.

Tässä yhdessä mietityn arvo-puun osasia:

Yhteisöllisyys

Joustavuus

Tutut rutiinit

Laatu, kehittäminen, sitoutuminen

Turvallisuus

Vastuun jakaminen

Yksilöllisten taitojen arvostus

Kannustava ilmapiiri

Yhteistyö

Avoimuus

Kunnioitus ja tasavertaisuus

Varhainen puuttuminen

Kuunteleminen, jakaminen

Luottamuksellisuus

Suvaitsevaisuus

Hyväksyminen sellaisena kuin on

Tasavertaisuus

Monikulttuurisuus

Hyvä itsetunto

Kasvun tukeminen

Omatoimisuus, itsenäisyys

Hyvä itsetunto

Lasten kuunteleminen

Lasten arvostus

Käytöstavat

Lasten yksilöllisen kasvun seuraaminen, tukeminen, ohjaus

Yhteiset säännöt

Turvallinen ympäristö – fyysinen ja psyykinen

Toimintaympäristön turvallisuus

Pelastussuunnitelma

Henkilökunnan pysyvyys

Sama päivärytmi

MONTESSORI-LEIKKIKOULUN VANHEMPIEN ARVOT

Vanhempia pyydettiin valitsemaan 20 arvosta kolme tärkeintä merkitsemällä ne järjestysnumeroin. Valinnat pisteytettiin niin, että ensimmäiseksi valitusta arvosta annettiin kolme pistettä, toiseksi valitusta kaksi ja kolmanneksi valitusta yksi piste. Lomakkeita palautettiin yhteensä 17 kappaletta. Kysely tehtiin keväällä 2009.

Kolme tärkeintä arvoa olivat:

- välittäminen 27 pistettä
- turvallisuus 16 pistettä
- rehellisyys 8 pistettä.

Välittämiseen sisältyy

- huolenpito, empaattisuus, vastaan tuleminen, kunnioittaminen, kärsivällisyys
- rakkaus ja rajat

Välittäminen näkyy päivittäisessä toiminnassa niin, että

- kuunnellaan lasta
- havaitaan lapsen erilaisia mielialoja
- ollaan kärsivällisiä
- annetaan aikaa
- ollaan tasapuolisia kaikkia kohtaan
- pidetään sylissä, halataan
- silitetään esim. nukkumaan mennessä
- huolehditaan esim. siitä, että vaihdetaan lapselle kuivat vaatteet, jos ne kastuvat
- asetetaan rajat, joista pidetään kiinni
- kohdellaan kaikkia lapsia aivan kuin ne olisivat omia
- puututaan kiusaamiseen yms.
- kasvattajat huolehtivat omasta hyvinvoinnistaan
- annetaan palautetta (myönteinen/kielteinen)

Turvallisuuteen sisältyy

- fyysinen turvallisuus
- psyykkinen turvallisuus
- kasvattajien ammattitaito (riskien tunnistaminen)
- lapset kokevat olonsa turvalliseksi (luottamus, avoimuus)
- turvalliset pelisäännöt
- vanhemmat luottavat hoitopaikan hyvyyteen

Turvallisuus näkyy päivittäisessä toiminnassa niin, että

- lapsi on hyvinvoiva, iloinen, myönteinen, tasapainoinen
- vanhempien ja kasvattajien välillä vallitsee hyvä vuorovaikutus
- ollaan johdonmukaisia
- ristiriidat ratkaistaan hyvässä hengessä
- pidetään kiinni sovitusta säännöistä lapsen kanssa
- aikuiset reagoivat turvallisesti ääritilanteissa (konfliktit, riidat)
- kasvattajien pysyvyys

Rehellisyyteen sisältyy

- avoimuus
- vastuunkantaminen
- rohkeus

Rehellisyys näkyy päivittäisessä toiminnassa niin, että

- kerrotaan avoimesti sellaisista lapseen liittyvistä asioista, jotka voivat vaikuttaa lapsen käyttäytymiseen (sekä vanhemmat että kasvattajat omalta osaltaan)
- kasvattajat ovat avoimia ja rehellisiä toisilleen, jolloin lasta koskeva tieto kulkee kasvattajien välillä
- kaikkien välillä (lapset - kasvattajat - vanhemmat) vallitsee avoin puheysteyteys

LEIKKIKOULU

Leikkikoulu on 3-6-vuotiaiden lasten ryhmä. Ryhmässä on 21 paikkaa ja kolme kasvatusvastuullista aikuista. Esikoululaiset ovat osa tätä ryhmää. He koontuvat vähintään kahdesti viikossa myös omana ryhmänään ohjattuun toimintaan.

Leikkikoulun toiminta perustuu montessoripedagogiikkaan ja montessorivälineet ovat aktiivisessa käytössä päivän aikana. Lepohetken jälkeen lapsilla on montessorivälineiden lisäksi

mahdollisuus käyttää myös tavanomaisia leikkivälineitä.

Leikkikoulun päiväohjelma: (ajat ovat noin aikoja)

7.00	päiväkoti avaa ovensa
8.00 – 8.30	aamupala montessorityöskentelyä
9.00	piirihetki montessorityöskentelyä (mahdollinen ulkoilu)
11.00	ruokailu
12.00	lepohetki
13.00	leikkiä/montessorityöskentelyä
14.00	välipala leikkiä
15.00	pukemaan ja ulos
17.00	päiväkoti sulkee ovensa

TAKATASKU

Pienille 1,5-3-vuotiaille lapsille tarjoamme pienen viihtyisän ryhmän. Ryhmässä on 10 paikkaa, kaksi kasvatusvastuullista aikuista ja lähihoitajaopiskelija. Toimintamme mukailee montessoripedagogiikkaa. Vahvana toimintaperiaatteenamme on lapsen yksilöllisyys sekä omatoimisuus. Montessorivälineiden lisäksi lapsilla on käytössään myös tavanomaisia leikkivälineitä.

Takataskun päiväohjelma: (ajat ovat noin aikoja)

7.00	päiväkoti avaa ovensa leikkiä
8.00 – 8.30	aamupala leikkiä ja/tai muuta toimintaa
9.30	pukemaan ja ulos
10.45	piirihetki
11.00	ruokailu
12.00	lepohetki
14.00	välipala leikkiä ja/tai muuta toimintaa
15.00	pukemaan ja ulos
17.00	päiväkoti sulkee ovensa

VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN

Leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja eri taiteen alueisiin liittyvä ilmaiseminen ovat lapselle ominaisia tapoja toimia ja ajatella. Lapselle luonteva toiminta vahvistaa hänen hyvinvointiaan ja käsitystään itsestään sekä lisää hänen osallistumismahdollisuuksiaan. Toimiessaan itselleen mielekkäällä tavalla lapsi myös ilmentää ajatteluaan ja tunteitaan. Kun kasvattajat toimivat ja keskustelevat yhdessä lasten kanssa sekä havainnoivat lasten toimintaa, heille avautuu kanava lasten ajatteluun ja maailmaan. Lapselle ominaiset toiminnan tavat otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa ja toteutuksen muodoissa ja ne ohjaavat kasvattajayhteisön tapaa toimia lasten kanssa.

PERUSHOITO

Mikkelin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman (2006) mukaan hoito, kasvatus ja opetus liittyvät saumattomasti toisiinsa. Varsinkin aivan pienillä lapsilla suuri osa päivittäisestä kasvattajan ja lapsen välisestä vuorovaikutuksesta tapahtuu perushoitotilanteissa, joten ne ovat myös tärkeitä kasvatuksen, opetuksen ja ohjauksen tilanteita. Näin ollen niillä on merkitystä sekä lapsen hyvinvoinnille että oppimiselle. Hyvä hoito muodostaa perustan kaikelle toiminnalle, koska silloin lapsen perustarpeista on huolehdittu ja lapsi voi suunnata mielenkiintonsa toisiin lapsiin, ympäristöön ja toimintaan.

Lasten vastaanottaminen ja kotiinlähtö

- kasvattaja ottaa lapsen vastaan ja auttaa tarvittaessa riisumisessa
- kotiin lähdettäessä olemme useimmiten ulkona, joten on sovittu, että aikuinen avaa portin ja hakee lapsen pihalta
- kuulumisia vaihdetaan puolin ja toisin

WC-käynnit ja hygienia

- kädet pestään ja kuivataan kertakäyttöpaperilla leikkikouluun tullessa, ulkoilun ja wc:ssä käynnin jälkeen sekä tarvittaessa

Pukeminen/riisuminen

- kannustetaan omatoimisuuteen, autetaan tarvittaessa
- huolehditaan omista vaatteista ja kengistä

Ruokailu

- lapsille kerrotaan, mitä on ruokana
- käsiin hierotaan desinfiivaa käsihuuhdetta
- kasvattaja auttaa leikkikoululaisia ruoan ottamisessa
- takataskulaisille kasvattaja laittaa ruoan valmiiksi lautaselle
- lapset saavat kaataa juoman sekä voidella leivän itse
- lapset palauttavat likaiset astiat kärryyn
- lounaan jälkeen takataskulaiset purevat ksylitolipurukumia ja leikkikoululaiset imeskelevät ksylitolipastillin

Ulkoilu

- takataskulaiset ulkoilevat sekä aamu- että iltapäivällä
- leikkikoululaiset ulkoilevat pääsääntöisesti vain iltapäivällä, mutta perjantaisin myös aamupäivällä
- pihan lisäksi käytämme Tykkipuistoa sekä silloin tällöin Ilmarisen puistoa

Lepohetki

- Takataskussa päivälepo on n. klo 12-14
- kasvattaja peittelee lapsen ja silittää, jos lapsi niin haluaa
- luetaan unisatu sekä kuunnellaan rauhallista musiikkia
- Leikkikoulussa lepohetki on n. klo 12-13, jonka jälkeen saa nousta, jos lapsi ei nukahda
- luetaan satu ja kuunnellaan rauhallista musiikkia

KAIKISSA PERUSHOITOTILANTEISSA KANNUSTAMME LAPSIA OMATOIMISUUTEEN
KUNKIN LAPSEN TAIDOT HUOMIOON OTTAEN!

Perushoitotilanteissa lapsi voi oppia monia erilaisia taitoja, kuten:

- hyviä käytöstapoja
- uusia makuja
- oman vuoron odottamista
- toisen huomioonottamista
- empatiaa
- vuorovaikutustaitoja
- vastuuta omista teoista
- pettymyksensietokykyä
- omista tavaroista huolehtimista
- kieltä (uudet sanat, käsitteet)
- omatoimisuutta
- motoriikkaa.

LEIKKIMINEN

Lapset leikkivät ja oppivat leikkiessään. Lapset käyttävät leikkiensä aineksina kaikkea näkemäänsä, kuulemaansa ja kokemaansa. Leikkiessään lapset jäljittelevät ja luovat uutta. Kaikki mikä näkyy leikissä on lapselle merkityksellistä. Koska leikki on luonteeltaan sosiaalista, vertaisryhmä vaikuttaa merkittävästi leikin kulkuun.

Kasvattajat tukevat lasten leikkiä järjestämällä ympäristön sekä huolehtimalla ja uudistamalla leikkivälineitä niin sisä- kuin ulkoleikeissä. Kasvattajan tehtävä on luoda erilaisia leikkitilanteita (rooli-, kuvittelu-, sääntö- ja esineleikit). Usein leikki vaatii kasvattajan suoraa tai epäsuoraa ohjausta. Ohjauksen tavoitteena on rikastuttaa leikkiä. Koska leikkitilanteet ovat myös tärkeitä oppimistilanteita, niille tulisi järjestää riittävästi keskeytymätöntä aikaa.

TUTKIMINEN

Tutkiva ihmettely on lapselle syntymästä asti luontaista. Tutkiessaan lapsi tyydyttää uteliaisuuttaan ja kokee osallisuutta ympärillään olevaan maailmaan ja yhteisöön. Lapsen ihmettely, kysymykset, pohdinta ja toiminta ovat merkityksellisiä. Hän voi sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa rauhassa kokeillen tutkia uusia asioita. Yrityksen, erehdyksen ja oivalluksen kokemus ylläpitää ja vahvistaa lapsessa oppimisen iloa.

Kasvattajien tulee luoda tutkimiselle avoin ja kannustava ilmapiiri. Heidän tulee mahdollistaa lapselle monipuolisia ja kiinnostavia kokemuksia sekä antaa aikaa tutkimiselle ja ihmettelemiselle.

Monipuolinen montessorimateriaali antaa lapselle runsaasti mahdollisuuksia tutkia ja oivaltaa asioita. Lähiympäristön ja luonnon tutkiminen sekä retket rikastuttavat lapsen kokemusmaailmaa. Luova, joustava ja monipuolinen tutkiminen mahdollistavat kaikkien aistien ja koko kehon käytön oivallusten kokemiseen.

TAITEELLINEN KOKEMINEN JA ILMAISEMINEN

Lapsella tulee olla mahdollisuus toimia monipuolisesti taiteen eri osa-alueilla, joita ovat musiikki, kuvataiteet, tanssi, draama, kädentaidot ja lasten kirjallisuus. Taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen tuovat lapsen maailmaan oppimisen iloa, värejä, muotoja, tuoksua ja ääniä.

Kasvattajan tehtävä on pitää oppimisympäristö esteettisesti kauniina ja siistinä. Hän myös luo kannustavan ja innostavan ilmapiirin, jossa omaa ja toisten taiteellista ilmaisemista arvostetaan.

Päivittäiseen toimintaamme kuuluu maalaaminen, piirtäminen, muovailu, ompeleminen, leikkaaminen jne. Myös musiikkia on toiminnassamme joka päivä: laulamista, soittamista, kuuntelemista.

Draamaa lapset voivat toteuttaa pöytä- ja nukketeatterin avulla sekä roolileikeissä. Roolileikkiviikkoja järjestämme muutaman kerran lukuvuoden aikana.

Mahdollisuuksien mukaan käymme konserteissa ja teatteriesityksissä sekä vierailemme taidemuseoissa. Esimerkiksi Galleriarissa olemme käyneet lasten kanssa sekä katsomassa kuvataidenäyttelyjä että tekemässä itse taidetta.

LIKKUMINEN

Päivittäinen liikkuminen on lapsen hyvinvoinnin ja terveen kasvun perusta. Liikkuessaan lapsi ajattelee, kokee iloa, ilmaisee tunteitaan ja oppii uutta. Liikkuminen on myös vauhtia ja elämyksiä, hikeä ja hengästyistä. Liikunnallisen elämäntavan omaksuminen alkaa jo varhaislapsuudessa. Liikkuminen on lapselle luonnollinen tapa tutustua itseensä, toisiin ihmisiin ja ympäristöönsä. Lapsen tietoisuus omasta kehostaan ja sen hallinnasta luo pohjaa terveelle itsetunnolle.

Kasvattajan tulee antaa lapsille mahdollisuus päivittäiseen liikkumiseen ja antaa positiivisia kokemuksia eri liikuntamuodoista.

Sisätiloissamme liikkuminen on aika rajallista, joten hyödynnämme lähellä sijaitsevaa "Sotkun" isoa salia, jossa meillä on jumppavuoro joka toinen keskiviikko. Piha-alueellamme on mahdollisuus kiipeilyyn ja tasapainoiluun, mutta vauhdikkaampi liikunta ja pelit järjestetään viereisessä Tykkipuistossa.

Pyrimme hyödyntämään erilaisia liikuntapaikkoja. Eskarit käyvät uimakoulussa, joka kestää viikon ajan. Luistelupaikkamme on Hännin kenttä. Urheilupuisto on myös lähellä. Wisa-areena on käytössämme tarvittaessa. Mikäli sää ja lumitilanne sen sallivat, hiihdämme Tykkipuistossa.

Ulkoilussa lasten liikkuminen tapahtuu luonnollisesti, joten tuemme sitä järjestämällä ulkoilun puistoon ja lähimetsiin sekä antamalla välineitä erilaisiin leikkeihin ja peleihin.

LEIKKIKOULUN SISÄLLÖLLISET ORIENTAATIOT

Lapsen matemaattinen ajattelu alkaa kehittyä jo hyvin varhain aistihavaintojen kautta. Ympäristöään havainnoimalla lapsi oppii muotoja ja käsitteitä. Hän aloittaa lukumäärien opettelyn konkreettisilla välineillä, joissa lukujen hierarkian tuntee käsissään ja näkee silmillään esimerkiksi hiekkapaperinnumeroissa. Ensimmäiseksi lapsi oppii määrän ja sitten symbolin (luvun) ja sen jälkeen opetellaan niiden yhdistämistä.

Matemaattisessa orientaatioissa lapsi oppii ymmärtämään matemaattisia peruskäsitteitä, kuten geometrisiä muotoja, vertailua, luokittelua, aikaa ja avaruudellisia suhteita. Leikkikoulussamme matematiikkaa opetellaan montessorivälineiden avulla, joita ovat mm. numerosauvat ja kultainen helmimateriaali.

Päivittäisessä toiminnassamme matemaattinen orientaatio toteutuu myös laulujen, lorujen ja kirjojen avulla. Matematiikan oppimenkin lähtee lapsen omasta kiinnostuksesta. Kasvattajan tehtävänä on havainnoida lapsen oppimista ja tarjota sopivan haasteellisia tehtäviä. Myös erilaiset laskuleikit ja -pelit vahvistavat lapsen matemaattisten taitojen kehittymistä. Tavoitteemme on, että jokainen lapsi saisi itselleen vahvan sisäisen tunteen "matematiikka ei ole vaikeaa - sitä on mukava opetella".

Luonnontieteellistä orientaatiota toteutetaan tutkimalla hyönteisiä, kivilajeja ja simpukoita. Luontoretkillä voimme kerätä kasveja ja havainnoida vuodenaikojen vaihteluita. Luonto- ja eläinkirjat ovat lasten vapaassa käytössä päivittäin. Myös luonnontieteeseen kuuluvia lauluja, leikkejä ja loruja on paljon ja niitä käytetään usein.

Erilaiset korttisarjat, palapelit ja luontokuvat kuuluvat olennaisena osana tähän orientaatioon. Rakennettuun ympäristöön tutustumme retkeillen esim. kirkkoihin ja Mikaeliin.

Historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio toteutuu helposti leikkikoulumme sijainnin vuoksi. Vanha kasarmialue Tykkipuistoiheen tuo historian päivittäin lähellemme. Tässä orientaatioissa rakennetaan lasten kanssa kuvaa menneisyydestä siitä kertovien esineiden ja dokumenttien avulla. Esimerkiksi Kalevalan päivän aikaan olemme järjestäneet vanhojen esineiden ja kalevalakorujen näyttelyn.

Liputuspäivien yhteydessä keskustelemme siitä, miksi liputetaan. Itsenäisyyspäivää juhlistamme välillä "Linnan juhlilla", välillä pienimuotoisemmin. Runebergin päivänä leivomme lasten kanssa Runebergin torttuja ja keskustelemme kirjallisuudesta.

Historiaa käsittelevät kirjat ja korttisarjat ovat myös lasten päivittäisessä käytössä.

Eettinen orientaatio sisältyy kaikkeen toimintaan. Pyrimme luomaan turvallisen ilmapiirin sekä auttamaan lasta kasvamaan tasapainoiseksi yksilöksi. Päivittäin opetamme oikean ja väärän erottamista sekä ryhmätoimintaan kuuluvia sääntöjä ja oikeuksia.

Hyvät käytöstavat kuuluvat jokapäiväiseen arkeemme luontevana osana. Toisten ihmisten kunnioittaminen ja vastuun ottaminen omasta toiminnasta ovat tärkeitä periaatteita leikkikoulussamme.

Esteettistä orientaatiota toteutetaan taide- ja kulttuurikasvatuksen, musiikin, kädentaitojen ja draaman avulla. Käymme lasten kanssa taidemuseoissa ja konserteissa mahdollisuuksien mukaan.

Musiikki kuuluu päivittäiseen toimintaamme: laulamme, soitamme, kuuntelemme ja liikumme musiikin tahdissa.

Kädentaitoja harjoitteleminen maalaamalla, piirtämällä, leikkaamalla, muovailemalla, ompelemalla jne. Tutustumme eri materiaaleihin ja tekniikoihin sekä opet-

telemme välineiden oikeaa käyttöä. Tärkeää on, että lapsen työssä näkyy hänen kehitystasoaan vastaava oman käden jälki.

Draaman avulla lapsia kannustetaan eläytymään erilaisiin rooleihin ja ilmaisemaan tunteitaan. Lapset esittävät omia tarinoitaan nukke- ja pöytäteatterina. Esikoululaiset valmistelevat joulujuhlaan oman esityksen, jonka he sitten esittävät vanhemmille ja muille lapsille. Myös teatteri- ja elokuvakäynnit kuuluvat esteettiseen orientaatioon.

Päivähoidon ja kulttuuritoimen yhteistyönä toimii KulttuuriKameli, joka tarjoaa jokaiselle päivähoidossa olevalle lapselle mahdollisuuden päästä matkalle kulttuurin maailmaan. KulttuuriKamelin jatkumo on koulussa Kulttuuripolku. Lisätietoja löytyy KulttuuriKamelin www-sivuilta:

<http://sites.google.com/site/mikkelinkulttuurikameli>

Uskonnollis-katsomuksellisen orientaation perusta on kunnioitus perheen omaa uskonnollista ja katsomuksellista näkemystä kohtaan. Leikkikoulussa välitämme lapsille juhlapyhiin liittyviä tapoja (joulu, pääsiäinen, pyhäinpäivä) ja keskustelemme lasten uskontoon liittyvistä kysymyksistä. Lapsille annetaan mahdollisuus hiljaisuuteen ja ihmettelyyn. Teemme yhteistyötä seurakunnan kanssa mm. osallistumalla joulukirkkoon ja pääsiäisen aikaan järjestettäviin lasten tilaisuuksiin. Tämä orientaatio integroituu luontevasti kuvaamataitoon, musiikkiin ja draamaan.

TAKATASKUN SISÄLLÖLLISET ORIENTAATIOT

Matemaattinen orientaatio toteutuu päivittäisissä toiminnoissa. Muun muassa laulujen, lorujen ja kirjojen avulla tutustumme matemaattisiin käsitteisiin, kuten esimerkiksi lukumääriin ja muotoihin. Vertailua, päättelyä, sarjoittamista ja luokittelua tulee kuin huomaamatta esimerkiksi pukemistilanteissa ja lelujen laittamisessa omille paikoilleen. Erilaiset käsitteet tulevat tutuiksi arjessa vaikkapa antaessamme lapsille ohjeita. Matemaattisia taitoja voi harjoitella useissa erilaisissa tehtävissä ja leikeissä.

Luonnontieteellinen orientaatio toteutuu ulkoiluissa ja luontoretkillä, joilla tutkimme ympäristöä. Jokaisena vuodenaikana on omat erityiset puuhats, joita voi tehdä vain silloin. Laulut, lorut, leikit ja kirjat sisältävät paljon luonnontieteeseen liittyviä asioita. Meillä on eteisessä muutaman kuukauden välein vaihtuva luontokuvanäyttely, jonka avulla voidaan esimerkiksi tutustua erilaisiin eläimiin.

Historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio liittyy myös päivittäiseen toimintaamme, koska päiväkotimme sijaitsee historiallisesti merkittävällä alueella, vanhalla karsmialueella. Välillä ulkoilemme Tykkipuistossa, jossa voimme käydä katsomassa vanhoja kanuunoita. Liputuspäivien yhteydessä puhumme siitä, miksi liputetaan. Vanhojen tapahtumien muistelemine kuuluu myös tähän orientaatioon. Vaikka ryhmämme lapset ovat pieniä, niin he muistelevat joskus menneitä tapahtumia ja niistä puhumme sitten myös yhdessä.

Esteettiseen orientaatioon liittyvät kaikki kädentaidot, joita sisältyy toimintaamme vaihtelevasti. Näitä ovat maalaaminen, piirtäminen, muovailu, rakentelu, liimaaminen, leikkaaminen, askartelu, leipominen, pukeminen ja riisuminen. Musiikkia on toiminnassamme lähes päivittäin: laulamme, soittamme, kuuntelemme ja liikumme musiikin tahdissa. Halutessaan lapset saavat esiintyä muille lapsille ja aikuisille. Myös konsertit ja erilaiset esitykset kuuluvat tähän orientaatioon. Ympäristön esteettisenä pitämisessä auttaa se, että lapset vievät tehtävän paikoilleen ennen kuin ottavat uuden. Luontokuvanäyttelymme kuuluu myös tähän orientaatioon.

Eettinen orientaatio liittyy arkeemme saumattomasti. Pienten ryhmässä on päivittäin runsaasti tilanteita, joissa voidaan pohtia sitä, mikä on oikein ja väärin. Tähän liittyvät säännöt ja niiden noudattaminen. Hyviä käytöstapoja harjoitellaan niin ikään päivittäin. Opettelemme pyytämään kauniisti (saisinko), antamaan (ole hyvä), kiittämään, tervehtimään sekä pyytämään ja antamaan anteeksi. Tärkeänä periaatteenamme on toisen ihmisen kunnioittaminen sekä vastuun ottaminen omasta toiminnasta lapsen iän ja kehitystason huomioon ottaen. Pienet lapset harjoittelevat itsehillintää, johon liittyy olennaisesti tunteiden ilmaiseminen ja nimeäminen.

Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio perustuu siihen, että kunnioitamme perheen omaa uskonnollista ja katsomuksellista näkemystä. Juhlapyhien yhteydessä puhumme niihin liittyvistä asioista sekä laulamme esimerkiksi joulu- ja pääsiäislauluja.

KASVATUSKUMPPANUUS

Syventääksemme ja lujittaaksemme vanhempien ja kasvattajien välistä yhteistyötä, olemme ottaneet käyttöön koko kaupungissa käytettävän toimintamallin, kasvatuskumppanuuden, joka arvostaa vanhempien osallisuutta ja asiantuntijuutta oman lapsen asioissa. Sen ensisijainen tehtävä on helpottaa lapsen sopeutumista päivähoitoon.

Jokaiselle 1-6 -vuotiaalle lapselle nimetään oma kasvatuskumppani, joka toimii perheen rinnalla kulkijana ja tukihenkilönä, tarjoten pysyvän ja turvallisen ihmissuhteen päivähoiton alkutaipaleelle. Jokaisen perheen tutustumisesta lähtien kasvatuskumppani pyrkii olemaan vastassa perhettä ja ottamassa lapsen vastaan. Hän pyrkii olemaan myös hakutilanteessa paikalla kertomassa päivän kuluista tai kertoo muille viestin, jos ei itse voi olla paikalla. Näin toimimme lapsen ensimmäisinä hoitoviikkoina.

Lapsen sopeuduttua päivähoitoon kasvatuskumppani ja vanhemmat pitävät tiivistä yhteyttä tukeakseen lapsen kehitystä ja hoitoa. Kasvatuksesta, hoidosta ja kehityksestä sovitaan ja puhutaan yhdessä sekä haku- ja tuontitilanteissa että vanhempainvarteissa päivähoiton keskustelulomakkeen pohjalta. Päiväkodin henkilökunta on vaitiolovelvollinen kaikissa lasta ja perhettä koskevissa asioissa.

Vanhempien ajatukset ja ideat päivähoiton käytännön järjestelyistä sekä kodin ja päiväkodin välisestä yhteistyöstä ovat aina tervetulleita. Vanhempien ja kasvattajien keskinäinen luottamus antaa hyvän pohjan yhteistyön onnistumiselle ja lapsen yksilölliselle huomioimiselle.

HOITOPOLKU JA YHTEISTYÖ

Perheet hakevat päiväkotiimme kaupungin päivähoitolomakkeella ja lapset aloittavat monesti hoitotaipaleensa jo Takataskun ryhmästä, josta luonnollisesti siirtyvät Leikkikoulun puolelle noin kolmevuotiaina. Esikouluikäiset toimivat osana tätä ryhmää ja heillä on omia yhteisiä hetkiä pari kertaa viikossa. Esikoululaisemme tulevat eri puolilta Mikkeliä, joten he jatkavat koulutaivaltaan eri kaupunginosien kouluissa.

Osa lapsista käy vain esikouluvuoden leikkikoulussamme ja jotkut lapset siirtyvät muista päivähoitopaikoista. Tällöin on kiinnitettävä erityistä huomiota heidän ohjaamiseensa montessoriympäristössä ja sopeutumisessa erilaisiin työskentelytapoihin.

Uusien perheiden kanssa kartoitamme lasten tiedot ja taidot kaupungin yhteisillä lomakkeilla (varhaiskasvatussuunnitelma). Vanhojen perheiden kanssa päivitämme lasten asioita jatkavien lasten keskusteluilla sekä syksyllä että keväällä. Uusien perheiden keskustelut käydään kasvatuskumppanuutta hyödyntäen jo elo-syyskuussa ja uudelleen keväällä. Esiopetukseen siirtyvien lasten keskustelut käydään huhtikuussa.

Neuvolan neljä- ja tarvittaessa myös viisivuotistarkastukseen kartoitamme lapsen kehityksellisiä asioita keskustelulomakkeella. Vanhemmat ja kasvatuskumppani keskustelevat ja kirjaavat asiat lomakkeeseen, jonka perhe vie mukanaan neuvolaan. Myös neuvolan havainnot kirjataan lomakkeeseen, joka tuodaan takaisin päiväkotiin liitettäväksi varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Esikoululaisten ja heidän vanhempiensa kanssa tehdään henkilökohtaiset esiopetussuunnitelmat elo-syyskuussa. Koulun siirtymiskeskustelu käydään maaliskuussa, jolloin kirjataan tiedonsiirtolomakkeeseen yhdessä sovittuja asioita välitettäväksi kouluun. Esikoulunopettaja käy kouluissa tiedonsiirtopalaverissa huhtikuussa.

Lapsen mahdollisissa kehityksellisissä pulmissa toimimme kiertävän erityislastentarhanopettajan (kelto) ja vanhempien kanssa yhteistyössä. Yhdessä perheen ja asiantuntijoiden kanssa mietitään tarvitaanko tarkempia arvioita tai tukea lapsen kehitykseen. Mahdollisia tarkempia tutkimuksia varten kelto ja kasvatuskumppani tekevät lapsesta kuvauksen tutkivalle taholle sekä toimivat yhteistyössä vanhempien kanssa ja heidän luvallaan.

Kelto toimii asiantuntijana sekä tukena perheille ja kasvattajille kaikissa lapsen tukitoimissa sekä arkitilanteissa että kuntoutussuunnitelman ja henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) laatimisessa.

Lapsen siirtyessä leikkikoulusta toiseen päiväkotiin tai kouluun hänen varhaiskasvatussuunnitelmansa siirtyy lapsen mukana.

Teemme yhteistyötä myös muiden yksityisten päiväkotien ja kaupungin päivähoidon kanssa moduli- ja yhteistoimintaryhmän palavereiden kautta. Tarvittaessa sosiaalitoimen työntekijät, puheterapeutit ja neuvolan henkilökunta ovat mukana perheen asioissa.

Alueellamme kokoontuva varhaisen puuttumisen ryhmä (varpu) tukee henkilökuntaa, jos ilmenee huolestuttavia asioita.

Toimintamme monipuolisuutta tukevat myös kaupungin kirjaston erinomaiset palvelut, seurakunta, esli, erilaiset opiskelijatempaukset, taidemuseo sekä Galleriari.